

گزارش «وطن امروز» از شاخص‌های کلان صنعتی، تجاری و تولیدی در سال ۱۴۰۱

کارنامه صنعت

گروه اقتصادی: سال ۱۴۰۱ با تمام فراز و نشیب‌های خود به اتمام رسید و بررسی شاخص‌های کلان اقتصادی، صنعتی و تجاری حکایت از بهبود شرایط دارد. صنعت کشور به دلیل عدم توجه دولت گذشته به لزوم سرمایه‌گذاری و ناکارآمدی‌های عمده در سیاست‌گذاری تجاری و صنعتی عقب‌ماندگی شدیدی در یک دهه اخیر داشت، بنابراین با دست‌فرمانی که در ابتدای دولت سیزدهم اتخاذ شد، ریل‌گذاری جدیدی جهت بازگشت بخش صنعت، معدن و تجارت کشور به مسیر رشد و توسعه انجام شد. اقتصاد بخش حقیقی کشور که میانگین رشد صفر درصد را در طول یک دهه اخیر تجربه کرد، نیازمند عزمی جدی بود تا با برنامه‌های منسجم و جامع، رشد مثبت را در سال‌های پیش‌رو تجربه کند. در این گزارش با بررسی شاخص‌های کلان اقتصادی و صنعتی، وضعیت صنعت و تولید کشور را در سال گذشته که در واقع نخستین سال عمر دولت سیزدهم به حساب می‌آید، بررسی کرده‌ایم.

به گزارش «وطن امروز» بخش صنعت و معدن طی ۹ ماهه سال گذشته رشد مستمر، مطلوب و کم‌سابقه‌ای داشته که در ۲ گزارش رسمی بانک مرکزی و مرکز آمار ایران به این رشد اشاره شده است. هر چند این ۲ مرکز داده‌های متفاوتی برای نرخ رشد دارند اما هر ۲ گزارش گویای رشد بخش صنعت، معدن و تجارت و استمرار آن است. ابتدا به بررسی شاخص تولید می‌پردازیم که می‌تواند دیگر شاخص‌های اقتصادی را نیز تا حدودی نمایندگی کند.

داده‌های بانک مرکزی از تولید
 رشد تولید ناخالص داخلی صنعت در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ معادل ۸ درصد بوده که بیش از ۲ برابر نرخ رشد اقتصادی (معادل ۳،۷ درصد) است. میانگین فصلی نرخ رشد بخش صنعت در دولت سیزدهم ۶،۷ درصد بوده که بیش از ۳ برابر میانگین نرخ رشد در دولت‌های یازدهم و دوازدهم است. میانگین فصلی نرخ رشد در این دوره ۲ درصد بوده است. نرخ رشد بخش صنعت در فصل سوم سال ۱۴۰۱ معادل ۱۱،۶ درصد بوده که بالاترین نرخ رشد فصلی از سال ۱۳۹۶ تاکنون است. نرخ رشد فصلی بخش معدن در تابستان ۱۴۰۰ معادل ۰،۵- درصد بوده که در طول یکسال ۴ برابر و در پاییز ۱۴۰۱ به ۲ درصد افزایش یافته است. نرخ رشد بخش معدن در ۳ فصل جاری به ترتیب ۵،۴، ۵،۲ و ۲،۹ درصد رسیده که میانگین به رشد ۱- در ۹ ماهه سال قبل، رشد با ثبات و مستمری را در سال جاری طی کرده است. بالاترین سهم رشد در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ به میزان ۱،۱ درصد (از ۳،۷) متعلق به بخش صنعت بوده است. سهم ارزش افزوده عمده‌فروشی و خرده‌فروشی و حمل‌ونقل و انبارداری در رشد تولید ناخالص داخلی

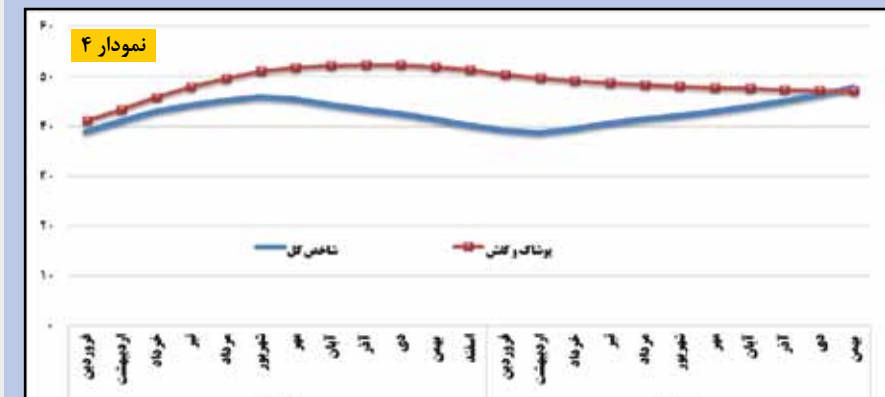
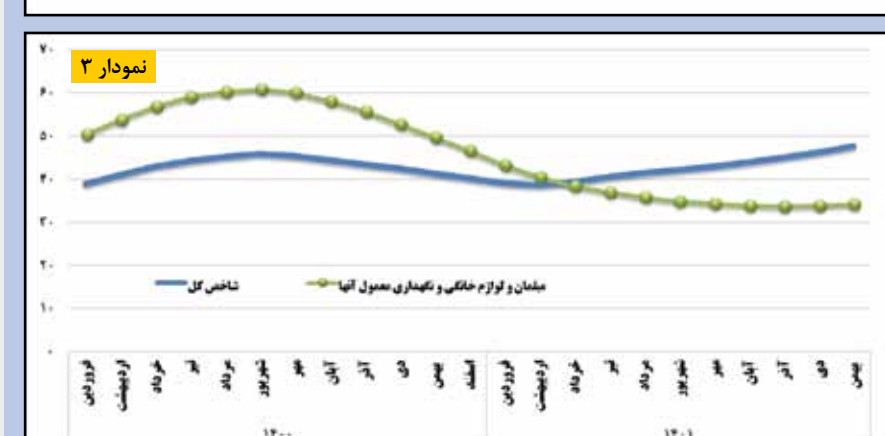
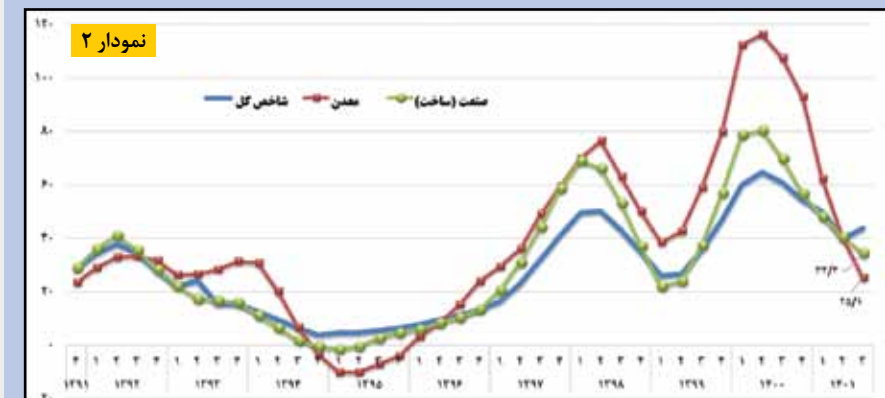
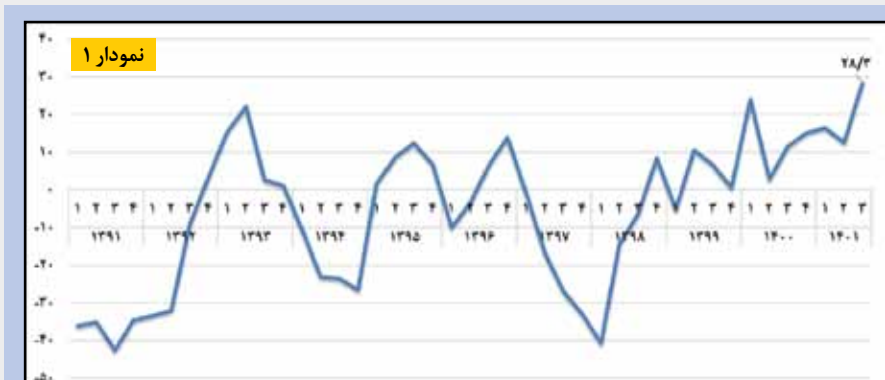
طی نه ماهه سال ۱۴۰۱ به ترتیب ۰،۷ و ۰،۹ درصد است، لذا بیش از ۵۵ درصد رشد ۹ ماهه متعلق به فعالیت‌های حوزه صنعت، معدن و تجارت است. نرخ رشد بخش عمده‌فروشی و خرده‌فروشی طی ۳ فصل ۱۴۰۱ مثبت شده و در مقایسه با نرخ رشد ۹ ماهه سال قبل از آن (۳،۷) در ۲ برابری معادل ۶،۴ درصد برخوردار بوده است. از منظر مقیاس بنگاهی، بیش از ۷۰ درصد از رشد ارزش افزوده بخش صنعت نسبت به دوره مشابه سال ۱۴۰۰ از مجرای رشد شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی ۱۰۰ نفر کار و بیشتر (معادل ۸،۳ درصد) مشتق شده است که این امر به واسطه بالاتر بودن فرصت بهره‌مندی از صرفه‌های مقیاس، دستاورد قابل توجهی به شمار می‌رود.

داده‌های مرکز آمار از رشد
 رشد تولید ناخالص داخلی صنعت در ۹ ماهه سال ۱۴۰۱ معادل ۵،۱ درصد بوده که ۱،۵ برابر نرخ رشد اقتصادی (معادل ۳،۳ درصد) است. میانگین فصلی نرخ رشد بخش صنعت در دولت سیزدهم ۴،۲ درصد بوده که بیش از ۲،۵ برابر میانگین نرخ رشد در دولت‌های یازدهم و دوازدهم است. میانگین فصلی نرخ رشد در این دوره ۱،۷ درصد بوده است. نرخ رشد بخش صنعت در ۳ فصل سال ۱۴۰۱ بالاتر از ۵ درصد بوده که بالاترین نرخ رشد فصلی صنعت در ۳ ماهه سال ۱۳۹۷ تاکنون است. نرخ رشد فصلی بخش معدن در تابستان ۱۴۰۰ معادل ۰،۷- درصد بوده که در طول یکسال ۷ برابر و در پاییز ۱۴۰۱ به ۲،۶ درصد افزایش یافته است. نرخ رشد بخش معدن در ۳ فصل ۱۴۰۱ به ترتیب ۰،۷، ۰،۷ و ۲،۶ بوده و در ۹ ماهه سال قبل از آن، رشد ۳ برابری، با ثبات و مستمری را در سال جاری طی کرده است.

افزایش حجم تجارت همراه با کاهش کسری تراز تجاری غیرنفتی و تغییر ترکیب واردات با اولویت نیازهای بخش مولد اقتصاد
 ارزش حجم تجارت کشور در پایان بهمن سال ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۳،۸ درصد رشد داشته است و از ۹۰۰،۸ میلیارد دلار در سال ۱۴۰۰ به ۱۰۲،۲ میلیارد دلار در ۹ ماهه بهمن ۱۴۰۱ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۱۳،۸ درصد رشد داشته است. از منظر مقیاس بنگاهی، بیش از ۷۰ درصد از رشد ارزش افزوده بخش صنعت نسبت به دوره مشابه سال ۱۴۰۰ از مجرای رشد شاخص تولید کارگاه‌های بزرگ صنعتی ۱۰۰ نفر کار و بیشتر (معادل ۸،۳ درصد) مشتق شده است که این امر به واسطه بالاتر بودن فرصت بهره‌مندی از صرفه‌های مقیاس، دستاورد قابل توجهی به شمار می‌رود.

کاهش مستمر تورم تولیدکننده
 نرخ تورم تولیدکننده در ۴ فصل منتهی به پاییز ۱۴۰۱ معادل ۴۳،۷ درصد بود که در مقایسه با رقم ۶۰،۹ درصدی مدت مشابه سال قبل، معادل ۲۸ درصد کاهش داشته است. این شاخص در پاییز ۱۴۰۱ نیز معادل ۳۴ درصد کاهش داشته است. تورم نقطه به نقطه در ۲ بخش صنعت و معدن نیز روند کاهش داشته است. تورم نقطه به نقطه بخش ساخت از ۴۶،۴ درصد در پاییز سال ۱۴۰۰ در ۲۳،۶ درصد در پاییز سال ۱۴۰۱ کاهش یافته است. تورم بخش معدن نیز از ۷۹،۹ درصد در پاییز سال ۱۴۰۰ به ۹،۷ درصد در پاییز سال ۱۴۰۱ کاهش یافته است.

از فصل بهار به بعد تورم سالانه بخش صنعت و معدن نسبت به تورم کل تولیدکننده کمتر بوده است. همچنین در فصل‌های بهار، تابستان و پاییز ۱۴۰۱، تورم نقطه به نقطه و تورم فصلی بخش صنعت و معدن نسبت به مقادیر این شاخص برای متوسط کل اقتصاد کمتر بوده است.

تورم سالانه تولیدکننده صنعت ساخت از تابستان ۱۴۰۰ تاکنون در تمام فصول روند کاهشی داشته است به نحوی که از ۸،۰۴ درصد در تابستان ۱۴۰۰ به ۳۴،۴ درصد در پاییز سال ۱۴۰۱ کاهش یافته که کاهش مستمر این شاخص در ۵ فصل متمادی، روندی بی‌سابقه در طول ۱۰ سال اخیر است.

تورم سالانه تولیدکننده معدن نیز از تابستان ۱۴۰۰ تاکنون در تمام فصول روند کاهشی داشته است به نحوی که از ۱۱،۶۱ درصد در تابستان ۱۴۰۰ به ۲۵،۱ درصد در پاییز سال ۱۴۰۱ کاهش یافته (پایین‌ترین نرخ تورم در سال ۱۳۹۷ تاکنون) که کاهش مستمر این شاخص در ۵ فصل متمادی، مشابه صنعت روند بی‌سابقه‌ای در طول ۱۰ سال گذشته است.

در نمودار ۲، روند تورم سالانه تولیدکننده شامل کل بخش، صنعت و معدن نمایش داده شده است.

کاهش تورم مصرف‌کننده
 تورم نقطه به نقطه مصرف‌کننده تمام گروه‌های کالاها صنعتی غیرخوراکی در سبد مصرف خانوار (شامل پوشاک و کفش، میلمان و لوازم خانگی و خرید وسایل نقلیه)، از مهر ۱۴۰۰ تا بهمن ۱۴۰۱ روند کاهشی و در سال ۱۴۰۱ روندی پایین‌تر از شاخص کل تورم داشته است. البته تورم نقطه به نقطه گروه وسایل نقلیه در دی و بهمن‌ماه ۱۴۰۱ به دلیل تقاضای سرمایه‌ای ناشی از جهش نرخ ارز در آذر و دی، افزایش بالاتر از شاخص کل تورم را تجربه کرده است.

افزایش تورم کل در نیمه اول سال ۱۴۰۱ عمدتاً به دلیل سیاست حذف تخصیص ارز ۴۲۰۰ هزار تومانی و متأثر از روند تورم گروه خوراکی‌ها بوده است اما با وجود سیاست‌های اصلاحی، روند متوسط تورم مصرف‌کننده در گروه میلمان و لوازم خانگی، پوشاک و کفش و خرید وسایل نقلیه که کالاها صنعتی هستند، کاهش بود. نرخ تورم ۱۲ ماهه در هر دو گروه کالای میلمان و لوازم خانگی و خرید وسایل نقلیه کمتر از متوسط نرخ تورم کل مصرف‌کننده بوده و در ارتباط با گروه پوشاک و کفش نیز نرخ تورم روندی کاهنده همراه با شیب کند را تجربه کرده است. در نمودارهای ۳ و ۴ این روندها نمایش داده شده است. مدیریت تورم تولیدکننده، کنترل تورم مصرف‌کننده را تسهیل می‌کند. به عبارت بهتر کاهش مستمر تورم تولیدکننده در ارتباط با کالاها صنعتی نویدبخش کاهش تورم مصرف‌کننده است. مدیریت هزینه‌های تولید، رفع موانع تولید، توانمندسازی بنگاه‌ها به‌خاطر شفاف‌سازی جریان مالی - اطلاعات - کالا، نظارت و حمایت هوشمند از ذی‌نفعان عرضه تولید و استفاده از سازوکارهای بورس کالا از رویکردهای وزارت صنعت، معدن و تجارت در مدیریت تورم تولیدکننده است.

اشتغال
 اشتغال فصلی بخش صنعت در فصل پاییز ۱۴۰۱ به ۸،۳ میلیون نفر رسید که طی دهه اخیر بی‌سابقه است. در گزارش مرکز آمار کل اشتغال به ۳ بخش صنعت، کشاورزی و خدمات تقسیم شده است و این رقم مربوط به تمام فعالیت‌های بخش صنعت بوده که شامل واحدهای خارج از پوشش وزارت صنعت نیز است.

نرخ بیکاری با ۰،۷ واحد درصد کاهش نسبت به پاییز سال ۱۴۰۰، یک واحد درصد کاهش نسبت به بهار سال ۱۴۰۱ و ۰،۷ واحد درصد کاهش نسبت به تابستان سال ۱۴۰۱ به رقم ۸،۲ درصد در پاییز سال گذشته رسید.

همانگونه که در نمودار ۵ ارائه شده، نرخ بیکاری ۸،۲ درصد در پاییز سال ۱۴۰۱، پایین‌ترین نرخ بیکاری فصلی طی دهه گذشته تاکنون است. ایجاد اشتغال حدود ۴۲۳ هزار نفر طی سال گذشته (۱۴۰۱) (بر اساس آخرین آمار سامانه ملی رصد اشتغال کشور در دوره انتشار گزارش) در تمام بخش‌های صنعت، معدن و تجارت که بالاترین سهم اشتغال ایجاد شده در بین دستگاه‌های اجرایی کشور به میزان ۳۲ درصد است.